

DR. RICHARD SHEPHERD

MORȚI SUSPECTE

**Viața și multele morți ale unui
anatomopatolog criminalist britanic**

Traducere din limba engleză
IRINA DUBSKY

LITERA
București
2020

În față se zăreau nori. Unii arătau ca niște munți înzăpeziți gata să se prăbușească asupra-mi. Alții păreau niște lungi uriași adormiți, odihnindu-se în cuprinsul cerului. Am acționat maneta atât de ușor încât, atunci când avionul s-a înclinat spre stânga, am avut senzația că acționează din instinct, nu ca răspuns la o comandă. Apoi, zarea s-a desfășurat dreaptă înaintea mea. Orizontul e un prieten ciudat: e mereu prezent, scânteind între cer și pământ, dar distant și inaccesibil.

Sub mine se întindeau Colinele de Nord, curbele lor domoale sugerând bizar conturul corpului omenesc. Acum erau tăiate cu precizie de autostradă. Mașinile păreau că se urmăresc una pe alta de-a lungul liniei ei adânci, lucind ca niște peștișori. Mai departe, autostrada M4 dispărea, iar terenul cobora spre apă, un râu cu o rețea de afluenți.

Și un oraș, cu un centru solid, roșu, din care se răsfirau șosele mărginite de clădiri mai moderne, în culori deschise.

Am înghițit în sec.

Orașul se dezintegrează.

Am început să clipesc.

Cutremur?

Culorile orașului se unduiau. Clădirile păreau niște pietricele pe fundul râului, văzute distorsionat prin lentila apei curgătoare.

Curenți de aer neobișnuiți?

Nu. Era altceva. Pentru că orașul pulsa la unison cu o senzație pe care o simțeam puternic, asemenea unui soi de greață. Dar de rău augur.

Am început să clipesc mai rapid și mâna mi s-a încleștat pe manete de parcă mi-aș fi putut controla starea prin modificarea altitudinii sau a direcției de zbor. Dar senzația aceasta își

avea sursa în corpul meu, pe care îl luase în stăpânire cu o forță care-mi tăia respirația.

Eu sunt o persoană cu capul pe umeri, rațională. Așadar, căutam o explicație rațională. Ce mâncasem la micul dejun? Pâine prăjită? Un aliment inofensiv, pe care nu se putea da vina pentru violența senzației de greață care mă cuprinsese. Și dacă nu era ceva digestiv, atunci ce să fi fost? Simțeam, înainte de orice altceva, o tristețe nelămurită și... da... teamă! Ca o prevestire a unui dezastru. Poate chiar un imbold să particip la declanșarea aceluia ceva.

M-a săgetat un gând absurd, irațional. Ce-ar fi să abandonez avionul?

M-am luptat din răputeri să rămân așezat, să respir, să păstrez controlul asupra avionului, să clipesc. Să-mi revin la normal.

Apoi, mi-am aruncat privirea pe ecranul GPS-ului. Indica: Hungerford.

Case vechi, de cărămidă, în centru. Hungerford. La periferie, străzi cenușii și terenuri de joacă. Hungerford. Fu curând înlocuit de pădurea Savernake, o întindere vastă de vegetație. Încet-încet, pădurea îmi aduse un sentiment de liniște, de parcă eram un hoinar care se bucura de umbra ei verde. Inima îmi galopa încă din cauza groazei care mă apucase câteva clipe mai devreme. Oare ce se întâmplase cu mine?

Am împlinit șaiszeci de ani. Ca medic legist, am făcut mai bine de 20 000 de autopsii. Dar această experiență trăită recent m-a făcut ca, pentru prima oară în cariera mea, să îmi dau seama că activitatea mea profesională, care mă expune la interacțiunea cu corpul omenesc lipsit de viață după ce a trecut prin boală, descompunere, violență, măcelărire, explozie, înmormântare și dezastre de proporții, mă poate afecta emoțional.

Hai, totuși, să zicem că n-a fost un atac de panică. Dar întâmplarea m-a zguduit, făcându-mă să-mi pun întrebări. Ar fi cazul să cer ajutorul unui psiholog? Sau poate chiar al unui psihiatru? Și ceva care mă tulbura și mai mult: voiam să renunț la această profesie?

Măcelul din Hungerford, așa cum a rămas cunoscut, a fost primul caz din cariera mea de medic legist și, în mod absurd, aproape a coincis cu începutul acesteia. Eram tânăr și plin de entuziasm. Specializarea mea durase mulți ani. Ani de pregătire intensă, superspecializată, care depășea studiile anatomopatologice obișnuite. Trebuie să recunosc totuși că plictiseala orelor nesfârșite petrecute la microscop, observând diferențele minuscule la nivel celular, aproape că m-a făcut să renunț. În repetate rânduri a trebuit să îmi reinflăcerez interesul, furișându-mă în biroul mentorului meu, doctorul Rufus Crompton. Mă lăsa să-i umblu prin dosare și să analizez fotografiile cazurilor de care se ocupase, așa că uneori mă prindea noaptea stând acolo, absorbit în cercetare. Și, până să plec, îmi aminteam motivul pentru care eram acolo.

În cele din urmă mi-am terminat studiile. Am obținut repede un post la secția de medicină legală de la Guy's Hospital și cel mai cunoscut medic anatomopatolog de la momentul acela din Marea Britanie, doctorul Iain West, m-a luat sub aripa lui.

Pe atunci, la sfârșitul anilor optzeci, medicul anatomopatolog trebuia să adopte imaginea masculului alpha, să pozeze în tip dur, cu limbaj colorat și rezistent la băutura și să se alăture ofițerilor de poliție de rang superior. Cei care au o profesie absolut necesară, dar care le repugnă semenilor, consideră că au dreptul să meargă țanțoși, iar Iain avea, într-adevăr, un asemenea mers. Era un individ charismatic, un medic legist de excepție și o fiară când era martor în instanță, nesfiindu-se să se încaiere cu avocații. Știa să bea bine, să cucerească femei și să capteze atenția unui bar întreg cu o povestire de calitate. Deși eram timid uneori, crezusem că fac figură bună în societate până când m-am trezit jucând rolul unui prâslea nătărău pe lângă Iain. El era o prezență strălucitoare

în localurile din Londra, iar eu stăteam în umbră, alături de un public pierdut în admirația lui, arareori îndrăznind să fac și eu câte o remarcă inteligentă. Sau poate asta se întâmpla pentru că nu găseam o replică spirituală pe moment, ci abia peste o oră sau chiar mai târziu.

Iain era șeful secției și se vedea clar că era cel mai tare din breaslă. Măcelul din Hungerford fusese un dezastru național de proporții și o tragedie pentru locuitorii orașului, mai ales pentru familiile lovite direct. În condiții obișnuite, Iain s-ar fi implicat în acest caz fără întârziere, el fiind șeful. Dar era mijlocul lui august, iar el se afla în concediu, așa că am preluat eu cazul.

Eram la volan, mă întorceam acasă de la serviciu, când am primit un mesaj pe pager. Viața fără telefon mobil e greu de imaginat acum, dar, în 1987, nu aveam la dispoziție altceva decât un semnal sonor care să mă anunțe că trebuia să sun fără întârziere. Am deschis radioul, să văd dacă nu cumva alerta avea legătură cu vreo știre. Și chiar avea.

Un individ înarmat făcuse ravagii într-un orașel obscur din Berkshire, al cărui nume probabil că-mi trecuse cândva pe la ureche, dar unde nu pusesem nicicând piciorul. Asasinul își făcuse de cap ucigând la întâmplare. Începuse din zona pădurii Savernake și se îndreptase spre centrul orașului Hungerford, iar acum se bariCADASE în clădirea unei școli și era înconjurat de poliție. Polițiștii încercau să-l convingă să se predea. Reporterii credeau că omorâse zece oameni, dar, întrucât orașul se afla într-un fel de stare de asediu, nu se putea obține un număr precis.

Am ajuns acasă, pe atunci o locuință cochetă din Surrey. O căsătorie fericită, doi copilași jucându-se în grădină, nelipsita guvernantă: o diferență de la cer la pământ între acest tablou și locuințele unde se petrecuseră crime pe care le vizitam ca parte a muncii mele. Știam că Jen, soția mea, nu ajunsese probabil acasă în ziua respectivă, pentru că studia din greu.

Am intrat pe ușa din față și m-am dus direct la telefon, luându-mi la revedere de la bona care pleca. Am primit informații

de ultimă oră și am discutat cu poliția și cu ofițerul anchetator dacă era cazul să mă deplasez la Hungerford chiar în seara respectivă. Ei au insistat să vin cât mai repede. Le-am promis că voi porni imediat ce ajunge soția acasă.

În timp ce le pregăteam ceaiul copiilor am ascultat la radio știrile care prezentau informațiile de ultimă oră despre Hungerford. Apoi le-am făcut baie, le-am citit o poveste și i-am dus la culcare.

Le-am urat somn ușor. Era obiceiul meu din fiecare seară.

Eram părintele grijuliu, devotat copiilor, și, în același timp, legistul care ardea de nerăbdare să se arunce în mașină și să-și ia în primire cel mai important caz din cariera sa de până atunci. Când Jen a intrat în casă, părintele din mine a dispărut complet. Am sărutat-o, mi-am luat rămas-bun de la ea și am țâșnit pe ușă.

Ofițerul de la Serviciul Investigații Criminale îmi spusese să ies de pe autostrada M4 la intersecția numărul 14 și să aștept să fiu preluat de o mașină de poliție. Câteva clipe mai târziu, mașina respectivă s-a oprit lângă a mea și două chipuri morocănoase s-au întors spre mine. N-au folosit vreo formulă de salut.

– Domnul doctor Shepherd?

Am încuviințat printr-un semn cu capul.

– Urmați-ne.

Evident că am ascultat știrile tot drumul, așa că știam că măcelul se soldase cu moartea pistolarului. Îl chema Michael Ryan, avea douăzeci și șapte de ani și, dintr-un motiv imposibil de ghicit, deschisese focul asupra orașului Hungerford, fiind înarmat cu două semiautomate și un pistol Beretta. Acum era mort: se sinucisese sau un lunetist îl scutise de acest efort. Nu era permis accesul presei, răniții fuseseră duși la spital, locuitorii rezidenți erau închiși în case, iar acum orașul era dominat de moarte și de forțele de ordine.

Am trecut de un baraj al forțelor de ordine și conduceam foarte încet după mașina poliției de-a lungul unor străzi de o pustietate sinistră. Soarele de vară își revăsa ultimele raze lungi înainte de apus peste acest oraș fantomatic, scaldându-l într-o lumină blândă

și caldă. Cei vii erau ascunși în casele lor, dar nu li se putea ghici prezența nici măcar la ferestre. Nu era nici o mașină pe drum în afara mașinilor noastre. Nu lătra nici un câine. Nici o pisică nu se strecura printre ghivece de flori. Până și păsările tăcuseră.

După mai multe viraje pe străzile întortocheate ale zonei suburbane, am trecut pe lângă un Renault roșu oprit câș pe marginea drumului. Peste volan se prăbușise corpul unei femei. Mai departe, când am intrat în Southside, am dat peste ruinele fume-gânde ale casei lui Ryan, pe partea stângă. Șoseaua era blocată. Într-o mașină de poliție zăcea trupul neînsufletit al unui ofițer. Mașina era ciuruită de gloanțe. O Toyota albastră, al cărei șofer era și el mort acum, intrase în coliziune cu mașina de poliție.

Un bărbat mai în vârstă zăcea într-o baltă de sânge lângă poarta grădinii. Pe carosabil se afla corpul unei femei mai în vârstă căzute cu fața în jos. Aflasem de la știri că aceasta era probabil mama lui Ryan. Zăcea în fața casei ei mistuite de flăcări. Ceva mai departe, era un bărbat pe o alee, cu lesa câinelui în mână. Juxtapunerea activităților cotidiene și a cumplitelor asasinat care tocmai se săvârșiseră în acel crepuscul de august ținea de domeniul fantasticului. Așa ceva nu se mai întâmplase până atunci în Anglia.

Ne-am oprit la secția de poliție. S-a auzit o bufnitură când am închis portiera mașinii, apoi o altă bufnitură, când polițistul a închis și el portiera, după care tăcerea apăsătoare s-a așternut din nou asupra orașului, înăbușindu-l. De abia mulți ani mai târziu aveam să mai aud o asemenea tăcere, tăcerea care se lasă după groază. De obicei, scena unei crime este însoțită de multă forfotă – ofițeri de poliție, detectivi, specialiști care cercetează locul crimei, oameni care completează hârtii foșnitoare, fac fotografii, dau telefoane sau păzesc intrarea. Dar oroarea întâmplărilor acelei zile părea să fi adus orașul Hungerford într-o stare de îngheț comparabilă cu rigiditatea cadaverică.

Secția de poliție arăta mai mult ca o casă particulară. Era în renovare, pe podea erau grămezi de piatră de var, iar din tavan

atârnau fire electrice. Cred că cineva m-a salutat. Trebuie să fi dat mâna cu cineva. Dar, acum, privind în urmă, cred că toate aceste formalități s-au desfășurat într-o liniște totală.

Curând avea să se întunece, iar eu mă aflam într-o mașină de poliție îndreptându-mă spre școala unde Michael Ryan se baricadase și în cele din urmă se împușcase.

Înaintam foarte încet pe strada tăcută. Am prins în faruri o mașină lovită, al cărei șofer zăcea nemișcat. M-am dat jos încă o dată să văd despre ce e vorba. Raza lanternei mele a alunecat peste picioare, trunchi și cap. Cauza morții era clară. O plagă în zona feței produsă prin împușcare.

Ne-am oprit la alte câteva mașini. Rănile provocate de gloanțe erau în fiecare caz în locuri diferite. Unele victime aveau o singură rană, altele mai multe.

Vehiculele venite să remorcheze mașinile lovite stăteau la o oarecare distanță, așteptând ca poliția să le înregistreze mai întâi și să ridice cadavrele. M-am întors spre ofițerul care se afla la volan. Vocea mea sparse tăcerea de parcă ar fi sfărâmat un geam de sticlă.

– Nu mai e nevoie să văd și celelalte cadavre in situ. Cauza morții e clară, așa că mă voi ocupa de ele la autopsie.

– Am vrea să vă uitați puțin la Ryan, totuși, zise el.

Am încuviințat printr-o înclinare a capului.

La școala John O'Gaunt se aflau mult mai mulți polițiști.

Mi s-au prezentat datele cazului la intrare.

– Ne-a spus că are o bombă. Nu l-am percheziționat încă, pentru că ne temeam să nu explodeze dacă-l mișcăm. Dar v-am ruga să aruncați o privire și să declarați decesul. Asta în caz că explodează când manevrăm noi cadavrul. De acord?

– De acord.

– Vă dăm o vestă antiglonț?

Am refuzat. O asemenea vestă era proiectată să oprească un glonț, dar ar fi fost inutilă la o distanță atât de mică față de

o bombă. Și, la urma urmelor, nu intenționez să-l ating pe Ryan câtuși de puțin.

Am urcat la etaj. Mirosul acela de cauciuc din școli! Când au deschis ușa clasei, am văzut pupitrele. Unele erau împrăștiate, dar cele mai multe se aflau în șiruri ordonate. Pe pereți erau lipite fotografii și planșe științifice. Totul arăta perfect normal. Cu excepția unui cadavru care stătea așezat, sprijinit de perete în fața clasei, lângă tablă.

Asasinul purta o jachetă verde. Dacă n-ar fi avut o gaură de glonț în cap ai fi putut crede că tipul era la o partidă de vânatoare. Mâna dreaptă îi căzuse în poală. În ea ținea un pistol Beretta.

În timp ce mă îndreptam spre el, observam că polițiștii se retrăgeau în tăcere. Am auzit ușa închizându-se în urma mea. De dincolo de ușă am auzit un mesaj venit prin stație: „E înăuntru“.

Mă aflam singur în clasă cu cel mai mare asasin în masă din Marea Britanie. Lucrările profesorului Keith Simpson, acel titan al anatomopatologiei criminalistice, mă atrăseseră spre prezenta mea profesie, dar nu-mi amintesc să fi vorbit despre o asemenea situație în vreuna din cărțile lui.

Percepeam intens tot ce mă înconjură. Sunetele înfundate de dincolo de ușă. Luminile electrice de afară, care făceau umbrele de pe tavan să se suprapună. Raza propriei mele lanterne. Mirosul acela de cretă și de sudoare, caracteristic claselor, amestecat acum în mod bizar cu mirosul de sânge. Am traversat încăperea, concentrându-mă asupra cadavrului din colț. Când am ajuns lângă el, am îngenuncheat ca să-l văd mai bine. Arma care curmase atâtea vieți în ziua aceea era ațintită direct spre mine.

Michael Ryan se împușcase în tâmpla dreaptă. Glonțul îi străbătuse capul și ieșise prin tâmpla cealaltă. L-am observat când am ieșit din încăperea – intrase într-un panou cu anunțuri din partea opusă a clasei.

I-am informat pe ofițeri. Pe cadavru nu exista nici un fel de explozibil. Moartea fusese provocată de împușcătura în tâmpla dreaptă, un indiciu tipic al suicidului.

Apoi, ușurat că plecam din locul acela funest, am accelerat pe șosea. Dar se părea că tăcerea care domnea în oraș se strecurase în mașină și era acum alături de mine, un pasager incomod și nedorit. Brusc, am fost copleșit de tot ce văzusem în ziua aceea. De enormitatea spectacolului. De oroarea pe care o emana. Am tras pe marginea șoselei și am stat în întuneric în timp ce mașinile treceau pe lângă mine, cu farurile aprinse, nevăzând și nebănuind nimic.

Am băgat de seamă doar când o mașină a poliției a oprit în spatele meu și când am auzit un ciocănit în geam.

– Mă scuzați, domnule. Vă simțiți bine?

I-am spus cine sunt și unde fusesem. Polițistul a clătinat din cap, m-a privit cu atenție, m-a evaluat, întrebându-se dacă să mă creadă sau nu.

– Trebuie să mă odihnesc puțin, înainte de a porni mai departe.

Ofițerii de poliție știu ce înseamnă trecerea de la muncă la viața de acasă. A clătinat din nou din cap și s-a întors în mașina lui. Evident, ca să-mi verifice povestea. Am mai stat așa câteva minute și am știut că lăsam în urmă Hungerfordul și mă îndreptam spre casă. Am semnalizat, i-am făcut cu mâna în semn de la revedere și m-am alăturat din nou fluviului traficului de pe șosea. Mașina poliției a pornit după a mea, urmărindu-mă protector o distanță scurtă înainte de a rămâne în urmă și de a vira în altă direcție. Mi-am continuat drumul singur.

Când am ajuns acasă, copiii dormeau și Jen se uita la televizor.

– Știu unde ai fost, mi-a spus ea. A fost oribil, nu?

Da, fusese oribil. Dar am răspuns doar printr-o ridicare de umeri. M-am întors cu spatele ca să nu-mi vadă expresia chipului. Simțeam nevoia să anihilez știrile difuzate la televizor, cu tot cu reporterii care discutau evenimentele din Hungerford cu multă însuflețire, comunicând senzația de necesitate presantă. Morților din Hungerford nu le mai trebuiau nici însuflețire, nici grabă. Fuseseră măcelăriți pur și simplu în timp ce-și vedeau de treburile lor zilnice, treburi pe care ei le considerau importante

și prioritare, până în clipa în care li s-a pus punct ireversibil. Acum, nimic nu mai conta pentru ei. Nimic nu mai era prioritar.

Am dat o mulțime de telefoane până noaptea târziu ca să aranjez cum voi efectua atât de multe autopsii în ziua următoare. Speram să-i ajut pe polițiști să reconstituie fiecare caz în parte și traseul lui Ryan cu ajutorul martorilor. Reconstituirea este esențială. Are o mare importanță atât pentru toți cei implicați, cât și pentru întreaga lume. Noi toți, ca oameni, avem nevoie să cunoaștem adevărul. Despre moartea anumitor semeni. Despre moarte în general.

*

Dimineața următoare m-am ocupat de niște autopsii de rutină: bețivi, toxicomani și atacuri de cord, toate acestea la morga din Westminster. În timp ce colegii îmi cereau detalii despre Hungerford, polițiștii de acolo transportau ultimele cadavre la morga de la Royal Berkshire Hospital din Reading. Am ajuns pe la ora două după-amiaza și am fost întâmpinat de echipă, după care ne-am așezat la o ceașcă de ceai, modul caracteristic breslei noastre de a lega cunoștințe. Ceaiul este considerat un element care nu poate lipsi din peisajul unei săli de autopsie, atât un drept, cât și o datorie care trebuie îndeplinită înainte de a ne apuca de lucru.

Ușa s-a deschis brusc și Pam Derby și-a făcut o intrare furtivă. În încăperea se produse o rumoare. Pam era secretara noastră minionă, dar care juca un rol primordial.

– În regulă! zise ea.

Era genul de persoană căreia nu i te puteai împotrivi, iar acum avea un aer de eficiență la cote maxime. Doi asistenți de morgă, nu foarte încântați, veneau în urma ei, luptându-se cu un computer.

– Unde găsec o priză?

Nu era o întrebare, ci un ordin. Computerele de birou se aflau în copilăria lor timpurie în 1987 și erau niște puișori cam prea bine dezvoltăți. De fapt, al nostru probabil că ieșise dintr-un ou de dinozaur, deoarece Pam trebuise să-l transporte de la Guy's Hospital cu o camionetă.

A văzut că îmi pusesem șorțul verde și cizmele de cauciuc albe și eram pe punctul de a începe examinarea exterioară și radiografiile. Eram gata de lucru.

– Nu, nu, nu poți începe. Trebuie să așteptăm să se încălzească puțin calculatorul, ceea ce durează vreo zece minute. Altfel, o să fii cu mult înaintea mea. Fă-mi o ceașcă de ceai, comandă ea.

Iain West se amăgea dacă-și imagina că el este șeful secției.

Computerul și ibricul sfârâiau, iar Pam s-a așezat în fața calculatorului.

– Nebunia asta nu e cine știe ce, zise ea repede. Se vede de la o poștă că au fost împușcați.

Pam era la curent cu haosul emoțional stârnit de crimele în adevăratul sens al cuvântului. Din acest motiv, atât ea, cât și ceilalți membri ai personalului se relaxau adesea citind romane polițiste cu intrigă bine construită, în care asasinul lasă indicii clare, iar în final toate piesele jocului se aranjează frumos. Lumea aceasta este foarte departe de multiplele versiuni ale adevărului, de detaliile și interpretările care nu concordă – acesta este adevăratul chip, deloc drăgălaș, al anchetelor criminale din lumea reală.

Pam avea dreptate, nu ne aștepta nici o descoperire surprinzătoare astăzi. Dar fiecare victimă era fratele, sora, părintele, copilul sau iubitul cuiva. Fiecare victimă avea o anumită valoare pentru familia și pentru prietenii ei și fiecare constituia o enigmă în sine care-și aștepta soluționarea. Cele șase mese se înșirau până la peretele opus al sălii, fiind ocupate din două în două: suprafețele libere aveau să fie folosite la ambalarea și etichetarea sutelor de mostre pe care urma să le prelevăm.

Primul cadavru examinat a fost cel al lui Michael Ryan. Probabil că rudele defuncților își exprimaseră dorința să nu fie ținut în aceeași morgă alături de victime, cu atât mai puțin în aceeași sală de autopsie. De fapt, toată lumea voia să scape de el cât mai repede cu putință. Jurnaliștii dădeau de înțeles, cu o satisfacție atotcunoscătoare, că fusese „eliminat“ de SAS – în ciuda comunicatului de presă lansat de poliție, după concluzia mea din